

Täysistunto

Tiistai 26.5.2026 klo 14.00—20.15

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Täällä on ministeri Talvitie esittelemässä. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 **Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että jokainen nuori löytäisi itselleen elämässä oman paikan ja yhteisön — ja ajattelen, että varmasti me kaikki tässä salissa ajattelemme samoin — sellaisen yhteisön, jossa on hyvä olla, ja monelle se tarkoittaa nuoruusaikana opiskeluita, oman alan löytämistä ja työelämään etenemistä. Myös nuorten toiveet ovat sen suuntaisia. On todella hienoa, että tuoreen nuorisobarometrin mukaan 81 prosenttia nuorista eli 15—29-vuotiaista haluaa tavoitella korkeakoulututkintoa. Aivan liian moni nuori ei kuitenkaan saa tavoittelemaansa ja toivomaansa opiskelupaikkaa korkeakoulussa.

Aloittaessani viime vuoden alussa tässä tehtävässä tiede- ja kulttuuriministerinä halusin tutustua nuoriin ja korkeakoulutuksiin liittyvään dataan tarkemmin. Sen jälkeen olen monesti sanonut, että järkytyin, miten moni vastavalmistuneista ei saa opiskelupaikkaa. Vuosittain toiselta asteelta valmistuneista jopa yli 24 000 nuorta jää ilman korkeakoulupaikkaa.

Ajattelin silloin, että on tärkeää ratkaista se, miten voisimme avata nuorille ovia korkeakoulutukseen eri tavoin. Esitin viime kevään kasvuriihessä opintoseteliä yhdeksi kasvutoimeksi osana koulutustason nostoa. Pääministeri Orpon johdolla päätimme kasvuriihessä investoinneista, sekä opintosetelistä että lisäaloituspaikoista. Täydentävässä budjettiesityksessä näille osoitettiin yhteensä 100 miljoonan euron rahoitus kolmelle vuodelle.

Osaaminen tulevaisuusinvestointina on kiistaton. Korkeakoulutus on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta paras investointi tulevaisuuteen ja tae työllistymiseen.

Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt siis hallituksen esitys opintosetelistä, eli yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin säännökset avoimen korkeakoulutuksen kolmivuotisesta opintosetelikokeilusta. Opintoseteli on uusi keino avata toiselta as-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

teelta valmistuneille nuorille ovia korkeakouluun. Se nopeuttaa siirtymiä, vähentää alanvalintaan liittyvää kuormitusta ja tukee myös nuorten tulevaisuususkoa.

Tulevina päivinä moni nuori valmistuu toiselta asteelta. Haluan sanoa jokaiselle: onnea valmistumisesta ja hienosta saavutuksesta.

Opintoseteli on tarkoitettu toisen asteen viime jouluna tai tänä keväänä päättäneelle nuorelle, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa. Opintosetelillä nuori voi opiskella avoimessa korkeakoulussa 30 opintopisteen verran maksutta, eli setelillä hän maksaa avoimen korkeakoulun kurssimaksuja. Opiskella voi avoimessa ammattikorkeakoulussa tai avoimessa yliopistossa.

Pidän tärkeänä myös sitä, että nuoret saavat opintosetelillä ohjausta. Ohjaus tukee opintoihin hakeutumista ja niiden suorittamista sekä myöhempää tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumista.

Valmistelun aikana tiedotimme nuoria ja kysyimme nuorilta ajatuksia opintosetelistä. Teimme verkkokyselyn, johon vastasi lähes 4 600 nuorta. Saatujen vastausten perusteella nuoret suhtautuvat opintosetelikokeiluun erittäin positiivisesti. Lukiolaisista 96 prosenttia suhtautuu myönteisesti setelin käyttöön, ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista 89 prosenttia suhtautuu myönteisesti setelin käyttöön.

Arvoisa puhemies! Opintoseteli on osa Orpon hallituksen kokonaisuutta, jolla vahvistetaan koulutus- ja osaamistason nostoa. Lisäksi hallitus on esimerkiksi tehnyt päätökset merkittävistä lisäaloituspaikoista. Aloituspaiikkoja on lisätty edeltäjäni ministeri Multalan päätöksillä osajapula-aloille, kuten sairaanhoitajien, bioanalyttikoiden, varhaiskasvatuksen opettajien, lääkäreiden ja eläinlääkäreiden koulutuksiin. Maaliskuussa tein päätökset kasvun aloille tulevasta uusista lisäaloituspaikoista, siis jo tälle vuodelle. Tässä kevään päätöksessä ensikertalaiset olivat pääasiallinen kohderyhmä, ja näiden lisäpaikkojen ja lisärahoituksen myötä hyväksymiskirjeen korkeakoulutukseen tulee saamaan ja opintonsa pääsee aloittamaan 1 095 opiskelijaa enemmän.

Hallituksen esityksessä esitämme kolmivuotista opintosetelikokeilua. Tavoitteena siis on, että kokeilulainsäädäntö olisi voimassa jo elokuussa 2026, kun yhteishaun tulokset ovat selvillä. Opintosetelit olisivat tuolloin viime jouluna ja tänä keväänä toiselta asteelta valmistuneiden nuorten käytettävissä. On siis mahdollista, että nuoret voisivat saada opintosetelit käyttöön jo elokuun alusta alkaen, kuitenkin viimeistään tulevan syksyn aikana. Aikataulu tarkentuu eduskuntakäsittelyn aikana, ja tiedän, että sivistysvaliokunta on sitoutunut opintoseteliesityksen joustavaan ja ripeään käsittelyyn, ja kiitos siitä jo etukäteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Garedeu. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Otetaan muutama puheenvuoro tähän ja sitten voidaan kyllä debatoidakin. Te olitte vähän liian hitaita nyt nousemaan debattiin, kerkesin ottaa täältä listalta. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

16.50 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Nyt on hienoja uutisia: Syksyllä saadaan voimaan uusi apukeino nuorille, jotka ovat jääneet ilman korkeakoulupaikkaa — ilmainen opintoseteli avoimiin opintoihin. On todella tärkeää luoda nuorille monipuolisia opiskelumahdollisuuksia, joiden kautta he pääsevät rakentamaan itselleen kiinnostavaa tulevaisuutta ja etenemään elämässä.

Vuonna 2025 kevään korkeakoulujen yhteishaussa suomen- ja ruotsinkielisiin tutkintoihin oli 148 000 hakijaa mutta ainoastaan 55 000 aloituspaikkaa. Lähes kaksi kolmasosaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

hakijoista joutui siis miettimään seuraavan vuoden suunnitelmansa uusiksi, kun opiskelupaikka ei auennutkaan.

Ilman korkeakoulupaikkaa jääminen lukion tai ammattikoulun jälkeen voi pahimmillaan pudottaa nuoren tyhjiöön, josta voi olla vaikea nousta ja hakea opiskelumotivaatiota taas uudelleen. Siksi syksystä 2026 alkaen otetaan käyttöön uusi opintoseteli, joka mahdollistaa opintojen aloittamisen ilmaiseksi avoimessa yliopistossa tai ammattikorkeassa. Kyseessä on kokeilu, jonka aikana opintoseteli mahdollistaa alle 29-vuotiaille nuorille 30 opintopisteen edestä maksuttomia suomen- ja ruotsinkielisiä kursseja. Opintoseteliä voi hyödyntää kahden vuoden ajan. Kokeilu on voimassa kolme vuotta.

Opintosetelillä suoritettavat opinnot toimivat väylänä, jonka kautta voi päästä hakeutumaan tutkinto-opiskelijaksi tai testata, onko se haluttu itselle sopiva ala. Näin korkeakouluopintoihin kiinni pääseminen helpottuu ja varsinaiseen tutkintoon valmistuminen myös nopeutuu, kun osa opintopisteistä on saatu kasaan jo etukäteen. Lisäksi korkeakoulut järjestävät ohjausta, jolla tuetaan opintojen suorittamista sekä kokonaiseen tutkintoon joltavaan koulutukseen hakeutumista.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis erittäin kannatettava esitys, jolla lisätään nuorten hyvinvointia ja uskoa hyvään tulevaisuuteen, ehkäistään väliinputoamisia ja syrjäytymisiä sekä samalla luodaan edellytyksiä Suomen tulevalle talouskasvulle ja osaamistason nostamiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — No, nyt voidaan ottaa lyhyt debatti, jos sellaista tarvetta on. Sieltä edustaja Hopsu.

16.54 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että saadaan opintoseteli tänne käsittelyyn. Vihreät ovat pitkään esittäneet, että kun meillä näin iso osa nuoria jää ilman sitä ensimmäistä opiskelupaikkaa, niin me voisimme tarjota maksuttomat opinnot avoimessa korkeakoulussa — ovat ne sitten yliopisto- tai amk-opinnot — ja näin saada tämä nuorten korkeakouluopiskelupolku nopeasti käyntiin.

Meillä jää useampi vuosi väliin. Suomessa keskimääräinen aloitusikä on 24 vuotta, ja me olemme muita OECD-maita perässä siinä, milloin opinnot päästään aloittamaan. Mutta ei olla missään vaiheessa vihreissä ajateltu niin, että tämä opinnanto-oikeus siirtyisi avoimille korkeakouluille ja näin muodostuisi tällainen maksullinen korkeakouluväylä Suomeen. Tästä kysyisin vielä hallituksen ajatuksia, että minkä vuoksi sellainen ajatus tuntuu olevan nyt, että maksullista väylää rakennetaan rinnakkain.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Castrén.

16.55 **Maaret Castrén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopisto-opettajana tämä opintoseteliuudistus on todella kiva. Valitettavasti on niin, että iso osa meidän reippaista nuorista ei saa ensi hakemallaan sitä opiskelupaikkaa. Nyt he kuitenkin pääsevät kokeilemaan, ja ehkä tällä on jopa vaikutusta siihen, että he pystyvät valitsemaan sen koulutusalan vielä osuvammin, kun saavat sitten kokeilla erilaisia kursseja.

Meillä on tosiaan siis yli 20 000 nuorta, jotka nyt voivat käyttää tätä seteliä ilman, että he menettävät ensikertalaisuusasemansa, joka on myös erittäin tärkeä. Ja kun me kerran Suomessa haluamme lisää korkeakoulutettuja nuoria, niin on valtavan hienoa, että jos et ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

suunnitellut pitäväsi välivuotta, niin nyt voit käyttää sen tutustumalla korkeakouluopintoihin. Kiitos ministerille tästä erinomaisesta uudistuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski

16.56 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos ministerille esittelystä! On hyvä idea mahdollistaa nuorille, jotka eivät ole päässeet opiskelemaan, avoimia korkeakouluopintoja maksutta, mutta tähän rinnalla käytävään keskusteluun on pakko sanoa, että sitä maksullista korkeakoulujen tutkintoväylää vasemmistoliitto ei tule kannattamaan.

Mutta tästä opintosetelikoikeilusta muutamia havaintoja, joihin olisi mukava kuulla vastaus: Kuinka pidetään huolta siitä, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat nuoret sekä myös nuoret pienemmiltä paikkakunnilta saavat tietoa tästä mahdollisuudesta, ettei hyöty keskity vain lukiolaisille ja valmiiksi korkeakoulukaupungeissa asuville nuorille? Opintosetelin käyttöön liittyy vielä tällainen epäkohta, että millä näiden nuorten on tarkoitus elää, kun he eivät saa siis opintotukea, nyt on vaikea saada töitä, he eivät saa myöskään ilmeisesti opiskella työttömyysturvalla — vai tulee tähän joku poikkeus, joka koskisi myös näitä alle 25-vuotiaita? — Kiitos, jos vastaatte tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

16.57 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän erinomaisen esityksen tuomisesta tänne saliin. — Esityksen tarkoituksena on tehdä nelivuotinen opintosetelikoikeilu, joka alkaa heti ensi lukuvuoden alusta eli elokuussa 26. Kysymyksessä on aivan mielenkiintoinen ja hyvä kokeilu nuorten kouluttautumisen auttamiseksi. Opintoseteliin olisivat oikeutettuja 1.12.25—31.7.28 ensimmäisen toisen asteen tutkintonsa Suomessa alle 29-vuotiaana suorittaneet, jotka ovat osallistuneet korkeakoulujen yhteishakuun mutta eivät ole saaneet tai ottaneet vastaan korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Tuon opintosetelin voisi sitten käyttää yhteensä 30 opintopisteen laajuisiin, avoimena yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetuksena järjestettäviin suomen- tai ruotsinkielisiin opintoihin.

Me perussuomalaiset haluamme olla tukemassa nuoria haastavassa elämänvaiheessa. Opintoseteli, jolla saa maksuttomia opintoja, madaltaa kynnystä lähteä opiskelemaan, aivan varmasti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

16.59 **Merja Rasinkangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille erinomaisesta esityksestä. — Nuorten koulutukseen on syytä panostaa. Tällä esityksellä, opintosetelikoikeilulla, tarjotaan alle 29-vuotiaille nuorille mahdollisuus tehdä korkeakouluopintoja, vaikka ei olisi saanut opiskelupaikkaa. Opintoseteliä voi käyttää yhteensä 30 opintopisteen laajuisiin opintoihin avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa. Nämä opinnot ovat maksuttomia, ja kokeilu alkaa jo tämän vuoden 2026 elokuussa.

Arvoisa puhemies! Monelle nuorelle, joka ei pääse kouluun tai ei saa välivuodelleen töitä haastavassa työllisyystilanteessa, tämä uudistus tuo todella tarpeellista tukea ja auttaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

myös pysymään yhteiskunnan rattaissa kiinni eli ehkäisee syrjäytymistä. Tämä on myös hyvä täsmätoimi koulutustason nostoa ajatellen. Lisäksi on lisätty eri alojen koulutuspaikkoja, ja tämä on erinomainen kannustin nuorten jatko-opintoihin. Kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on muutama henkilö, joka on kerennyt painaa tuota nappulaa, ja otan niitä kyllä tässä vielä. Eli otetaan tähän lisäksi vielä Holopainen Mari, Strandman ja Eerola, ja sitten mennään puhujalistaan. Ministeri saa käyttää puheenvuoron välissä. — Nyt Wickström.

17.00 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Kiitos ministerille esittelystä ja tästä hienosta esityksestä. — Tässä on useassa puheenvuorossa tullut esiin se, että tämä on loistava keino nuorelle päästä kiinni opiskeluihin, mikäli paikka korkeakoulussa ei ole avautunut tai sitten ei ole saanut sitä mieluisaa paikkaa. Tässä myöskin säilyy nimenomaan se ensikertalaisuus, mikä on myöskin todella tärkeää. Itse näen tämän myöskin sellaisena hyvänä viestinä, sillä kuten me kaikki tiedetään, niin jos me halutaan saada tulevaisuudessa talouskasvua, myöskin meidän korkeakoulutettujen määrää tulee kasvattaa tulevaisuudessa, ja tämä on myöskin hyvä viesti siitä, että kannattaa panostaa koulutukseen.

Haluaisin kysyä ministeriltä sitä, että nyt kun tämä kokeilu lähtee aika nopealla aikataululla toivottavasti liikenteeseen, niin kuin tässä on jo tullut esiin, niin miten tästä viestitään nuorille. Tämä on yksi tämän koko uudistuksen ehkä se kohta, missä tämä voi joko onnistua tai sitten tämä ei lähde sillä tavalla liikenteeseen kuin on ajateltu, ja tässä tuli jo aiemmin puheenvuoroissa esiin se, että myöskin varsinkin harvaan asutulla seudulla voi olla vaikeaa löytää infoa tällaisesta hienosta kokeilusta. Voisiko ministeri avata, miten tähän on ajateltu panostaa viestinnän resursseja?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

17.01 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskeluaika on hyvin iso ja merkittävä elämänvaihe nuorilla. Toisilla nuorilla on jo pienestä asti selvää, mitä he haluavat opiskella ja mitä heistä tulee isona. Toisilla taas ei ole välttämättä selkeää suuntaa siitä, mihin he haluavat tähdätä, tai he joutuvat kokeilemaan eri vaihtoehtoja löytääkseen sen oman mielenkiintoisen alan. Vuosittain tuhansia oppilaita jää ilman opiskelupaikkaa. Nyt onkin hyvä, että tulee tämä opintosetelikokeilu, koska se on aito ja konkreettinen tapa tukea nuorten opintoja, ja jään mielenkiinnolla odottamaan tämän kokeilun tuloksia. Ja mikä on hienoa, niin lisäksi myös nuoret ovat itse suhtautuneet tähän kokeiluun positiivisesti. Se on hyvä uutinen. Verkkokuulemisissa lähes kaikki lukiolaiset ja suuri enemmistö ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista pitivät opintoseteliä hyvänä mahdollisuutena. Tämä osaltaan kertoo siitä, että tämä kokeilu tulee tarpeeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

17.02 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyin kiitoksiin sekä ministerille että ministeriölle tämän lain nopeasta valmistelusta. Tämä lakiesitys jatkaa hallituksen hyviä panostuksia Suomen koulutustason nostamiseksi. Tä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

hän on varattu nyt 55 miljoonaa euroa, jolla tätä opintosetelikokeilua nyt sitten viedään eteenpäin.

Yhden asian olisin ministeriltä kysynyt. Esitystä muutettiin lausuntokierroksen jälkeen, mutta edelleen siellä hieman nousee huolia tämän vapaan sivistystyön ottamisesta mukaan tähän opintosetelikokeiluun. Miten ministeriössä ollaan tätä arvioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.03 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Talvitietä tämän tärkeän asian edistämisestä. Tämä opintoseteli lähettää nuorille tärkeän viestin siitä, että yhden hakukerran epäonnistuminen ei määritä koko tulevaisuutta. Se kertoo, että yhteiskunta tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja tukea eteenpäin. Se on viesti Suomelle siitä, että emme jätä osaamispotentiaalia käyttämättä. Jokainen nuori, joka pääsee kiinni opintoihin, vahvistaa meidän yhteistä tulevaisuuttamme ja suomalaista kokonaisturvallisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Holopainen, Mari.

17.04 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On myönteistä, että osoitetaan nuorille, että kannattaa kokeilla erilaisia opintovaihtoehtoja, vaikei olisi opiskelupaikkaa saanutkaan.

Korkeakouluista on kuitenkin kuulunut huolta siitä, ettei tämä kokeilussa maksettava korvaus kata opetuksen eikä ohjauksen todellisia kustannuksia. Niinpä tästä lisääntyneestä koulutuksesta valuisi kuluja korkeakoulujen maksettaviksi, ja nämä rahat ovat sitten luonnollisesti pois muusta koulutuksesta ja tutkimuksesta ja sen resursseista.

Lisäksi on esitetty huolta, niin kuin täällä on aiemmin tuotu esiin, siitä, miten vapaan sivistystyön oppilaitokset pääsisivät mukaan tähän kokeiluun. Olisiko mahdollista kiiruhtaa Opin.fi-palvelun käyttöönoton laajentamista? Lisäksi olisi toki tärkeää, että koko väestön jatkuvan oppimisen edellytyksiä parannettaisiin. Näitä mahdollisuuksia tarvitsisi varmasti paljon laajempi porukka, etenkin kun aikuiskoulutustuen tilalle ei ole saatu mitään vastaavia ratkaisuja. Lisäksi toki on vielä esitetty huolta siitä, että olisi hienoa, jos muikin kuin suomen- ja ruotsinkielinen koulutustarjonta olisi tämän setelin piirissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman ja edustaja vielä Eerola.

17.06 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opintosetelikokeilu on erinomainen ja varsin hyvä uutinen näin lakkiaisviikonloppuun valmistauduttaessa. Kokeilu kuuluu hallituksen laajempaan kokonaisuuteen, jolla nostetaan koulutustasoa ja lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja. Hallitus on varannut uudistukseen lähes 56 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että tuhannet nuoret pääsevät jatkamaan opintojaan ilman pitkää odottamista.

Myös nuorten palaute on ollut erittäin myönteistä. Lukiolaisista lähes kaikki suhtautuvat opintoseteliin positiivisesti, ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista suuri enem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

mistö arvioi hyödyntävänsä mahdollisuutta. Suomi tarvitsee osaajia, yrittäjiä ja tekijöitä. Nuorissa on tulevaisuus, ja siksi heidän mahdollisuuksiinsa kannattaa panostaa juuri nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Eerola, vastauspuheenvuoro.

17.07 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministerille myös. Tämä hallituksen mainio esitys pyrkii tosiaan tuomaan tukea suomalaisille nuorille haastavassa elämänvaiheessa, kun on isoja päätöksiä ja valintoja tehtävänä. Nuorilta, niin kuin monessa puheenvuorossa on kuultu, on saatu paljon hyvää palautetta tästä kokeilusta, ja haluan ainakin itse jatkossakin olla tukemassa nuoria, jotka rakentavat tätä maata tulevaisuudessa entistäkin paremmaksi. Lisäksi tällä opintosetelikokeilulla pyritään tarjoamaan yhä useammalle suomalaiselle nuorelle tietä korkeakoulutukseen. Tämä opintoseteli voi myös madaltaa kynnystä lähteä opiskelemaan ja pienentää erilaisia siihen liittyviä kustannuksia.

Esitys on tietysti osa tätä laajempaa pakettia ja kokonaisuutta, jolla hallitus pyrkii määrittäetietoisesti nostamaan suomalaisten koulutustasoa. Toivotaan tosiaan, että toiveet täyttyvät, kun nyt elokuusta päästään tätä kokeilua tekemään. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt annan ministerille puheenvuoron, ja katsotaan sitten, jääkö siinä aikaa vai siirrytäänkö toiseen aiheeseen, koska seuraavat puheenvuoron käyttäjät saivat äsken juuri debattipuheenvuoron. [Pia Lohikoski: Jäi vielä kysymättä jotain, minuuttiin ei mahdu kaikki!] — Aivan.

17.08 **Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie:** Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille edustajille puheenvuoroista ja myöskin lämpimästä tuesta asialle. Täällä oli muutamia kysymyksiä.

Ensinnäkin edustaja Wickström toi tämän viestinnän, joka on todella tärkeä osa, ja harvaa korkeakoulupolitiikan muutosta on pystytty näin nopeasti myöskin edistämään. Nyt tietenkin on tärkeää, että me tehtiin esimerkiksi tämä kysely, johon jo yli 4 000 nuorta vastasi, ja sitten on opiskelijajärjestöjen kanssa tiedotusta valmisteltu ja on myöskin valmius mahdollisesti ihan kirjeen lähettämiseen toiselta asteelta valmistuneille. Se riippuu sitten hieman siitä, missä vaiheessa tämä opintoseteli astuu voimaan, voisiko se astua voimaan jo elokuun alussa vai sitten myöhemmin. Tämä on todella tärkeä asia.

Sitten tässä tuotiin esiin myöskin tämä, tuleeko joitain muita muutoksia näihin työttömyysetuuksiin, edustaja Lohikoski kysyi siitä. Jos nuori on siis työttömänä työnhakijana, niin hän voi opiskella avoimia korkeakouluopintoja, sellaisia, joissa kesto ei ole yhdenjaksoisesti yli kolmea kuukautta. Harva yksittäisistä kursseista olisi sellaisia, jotka kestäisivät useamman kuukauden. Se tietenkin sitten riippuu hieman siitä, miten se on jaksotettu, koska tässä kyse on hallituksen esityksestä ammattikorkeakoululakiin ja yliopistolakiin, elikkä muutoksia ei ole tässä yhteydessä tehty niihin muihin lakeihin.

Sitten kysyttiin tästä, miten vapaa sivistystyö voi olla mukana. Vapaa sivistystyö voi olla mukana korkeakoulujen kautta. Siellä on sitä haastetta, että siellä on erilaisia järjestelmiä käytössä. Nyt tämän kevyen hallinnon ja myöskin joustavan ja nopean käyttöäön osalta oli tärkeää valita sellainen järjestelmä, joka on käytössä kaikilla korkeakouluilla, ja siihen valikoitui tämä Opin.fi, jossa on jo nyt laajasti avoimen korkeakoulutuksen opinto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

ja. Tämä toteutetaan tämän Opin.fi-alustan kautta. Jatkossa vapaa sivistystyö on varmaan enemmän mukana, kun he sitten myöskin saavat niitä omia järjestelmiään yhteensovitet-
tua tämän Opin.fi:n kautta. Siinä on tietenkin myös se, että vapaan sivistystyön toimijoilla on erilaisia sopimuksia eri korkeakoulujen kanssa, eli siinäkin on tärkeää sitten, että ne yh-
denmukaistuvat.

Tähän korvaukseen: Se korvaus on 20 euroa per opintopiste korkeakouluille. Lisäksi korkeakoulut saavat perusrahoituksen kautta korvausta näiden avoimien opintojen järjes-
tämisestä.

Jonkin verran tuotiin esiin huolta korkeakoulututkinnon suorittamisesta jatkossa koko-
naan avoimen kautta. Se ei tosiaan ole tässä esityksessä. Se esitys on parhaillaan lausunto-
kierroksella. Lausuntokierroksen jälkeen sitä sitten katsotaan syksyllä, ja tavoite on, että se
tuodaan eduskunnalle syksyllä. Meillä on tällä hetkellä sellainen tilanne, että työn ohessa
opiskellaan muun muassa kasvatustieteitä, hallintotieteitä ja kauppatieteitä ja ei voi tehdä
gradua ennen kuin saa sen tutkinnonanto-oikeuden. Eli tässä lausuntokierroksella olevassa
hallituksen esityksessä selkeästi tuodaan esiin, että tämä on rajatuille, jo työssä käyville
henkilöille tehty lisätoimenpide siitä, että pystyy suorittamaan tutkinnon työn ohessa. Kor-
keakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyössähän — jossa on ollut myöskin parlamentaarinen
työskentely tämän koko talven, ja meillä on huomenna viimeinen ohjausryhmän ko-
kous — tavoitteena on edelleen, että maksuton korkeakoulututkinto on myös vuonna 2040
ja yhteiskunta tarjoaa sen maksuttoman korkeakoulututkinnon. Tämä on laajasti sekä par-
lamentarisessa työryhmässä että meillä ohjausryhmässä jaettu tavoitetila. Siinä mielessä
näen, että korkeakoulututkinnon kokonaan avoimen kautta suorittaminen on pieni margi-
naalinen ryhmä, mutta se myöskin lisää siinä mielessä sitä luottamusta siihen, että voi si-
täkin kautta tehdä sen gradun ja valmistua, eikä vain niin, että tiettyihin opintomääriin voi
työn ohessa avoimen suorituksia tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tähän oli valitettavasti varat-
tu 30 minuuttia, joten nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jat-
ketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.13.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.58.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asia-
kohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.58 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies, kunnioitetut kollegat! Suomen kokonais-
turvallisuus rakentuu ennen kaikkea ihmisistä, heidän osaamisestaan ja uskostaan omaan
tulevaisuuteensa. Siksi opintoseteliuudistus ei ole vain koulutuspoliittinen ratkaisu, vaan
se on myös osa laajempaa turvallisuuspolitiikkaa. Suomalainen menestys ja itsenäisyys
ovat rakentuneet sivistyksen varaan. Huolestuttavaa on se, että viime vuosina olemme näh-
neet merkkejä tämän perustan horjumisesta. Tuhannet nuoret jäävät vuosittain ilman kor-
keakoulupaikkaa, ja siirtymä korkeakoulutukseen on monelle hidas ja epävarma. Samalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

tiedämme, että valtaosa nuorista haluaa korkeakoulututkinnon ja uskoo koulutuksen merkitykseen. Se, että nuoremme uskovat osaamiseen, on myös kokonaisturvallisuuttamme vahvistava tekijä.

Arvoisa puhemies! Nyt tarjoamme tähän ongelmaan ratkaisun. Opintosetelin avulla nuori voi aloittaa korkeakouluopinnot heti, vaikka opiskelupaikka ei olisi vielä avautunut. Nuori voi tutustua eri aloihin, vahvistaa opiskelutaitojaan ja rakentaa omaa polkuaan kohti tutkintoa ilman taloudellisia esteitä. Käytännössä kyse on mahdollisuudesta suorittaa maksuttomasti enintään 30 opintopisteen suuruiset avoimet opinnot kahden vuoden aikana. Tämä uudistus muuttaa väli vuoden luonnetta. Siinä, missä väli vuosi on monelle ollut pakorako ja epävarmuuden aikaa, opintosetelin myötä siitä voi tulla myöhemmin opintoihin kiinnittymistä vahvistava ja suuntaa antava vaihe. Nuori ei jää ulkopuolelle vaan pysyy mukana oppimisessa ja yhteiskunnassa. Juuri sitä me tarvitsemme tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Kyse on myös taloudesta ja Suomen tulevasta menestyksestä. Korkeampi koulutustaso vahvistaa tuottavuutta, tutkimusta ja innovaatioita sekä tukee työuria. Opintoseteli voi nopeuttaa siirtymää koulutukseen ja siten myös työelämään, mikä vahvistaa koko yhteiskunnan kantokykyä. Samalla se vahvistaa kansakuntamme sivistystä, joka on osa kriisinsietokykyä. Koulutettu yhteiskunta kykenee paremmin arvioimaan tietoa, torjumaan vaikuttamista ja sopeutumaan muutoksiin. Näin ollen investointi koulutukseen on myös investointi kokonaisturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Tämä opintoseteli lähettää nuorille tärkeän viestin siitä, että yhden hakukerran epäonnistuminen ei määritä koko tulevaisuutta. Se kertoo, että yhteiskunta tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja tukee eteenpäin. Se on viesti Suomelle siitä, että emme jätä osaamispotentiaalia käyttämättä. Jokainen nuori, joka pääsee kiinni opintoihin, vahvistaa meidän yhteistä tulevaisuuttamme ja suomalaista kokonaisturvallisuutta. Siksi tätä opintoseteliuudistusta tulee katsoa myös osana jokaisen suomalaisen turvallista arkea. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, poissa. Edustaja Kosonen, poissa. Edustaja Lohikoski, poissa. Edustaja Seppänen, poissa. Edustaja Hopsu, paikalla. — Olkaa hyvä.

20.04 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Suomi on jäänyt auttamattomasti jälkeen verrokkimaiden koulutustasosta. OECD-maiden kärjessä korkeakoulutus on 60 prosentin luokkaa nuorten aikuisten ikäluokasta. Suomessa korkeakoulutuksen suorittaneiden nuorten aikuisten osuus on vain 39 prosenttia. Suomi on sijalla 31 eli 38 maan tilaston hännillä. Meidän pitää myöntää, ettemme enää ole koulutuksen kärkimaa. Nykyisillä toimilla saamme tasoa nostettua siihen puoleen ikäluokasta, joka on tällä hetkellä tavoitteeksi asetettu taso, aikaisintaan 2030-luvun lopulla tai 2040-luvulla. Se on aivan liian myöhään kilpailukykyämme nostotavoitetta ajatellen.

Opintosetelikokeilun lähtökohdat ovat varsin kannatettavat. On hyvä, että ilman opintopaikkaa jääneet nuoret saavat avoimen korkeakoulun kautta tuntumaa korkeakouluopintoihin. Koulutukseen kiinni pääseminen on tärkeää aikana, jolloin työllistyminen on poikkeuksellisen vaikeaa. Haluan siis kiittää hallitusta, kun tässä on siihen syytä. Me vihreät olemme pitkään kannattaneet avointen korkeakoulujen opintojen tekemistä maksuttomiksi, etenkin juuri ilman opiskelupaikkaa jääneille. Seuraavana askeleena vastaavaa voisi tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

jota kaikille, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa suoritettuna, esimerkiksi tutkintojen puuttuvien opintokokonaisuuksien tekemiseen.

Arvoisa puhemies! Opiskelu avoimessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa ei ole kuitenkaan sama asia kuin tutkintokoulutukseen osallistuminen, eikä tämä saa olla ovenavaus koulutuksen maksullisuudelle tai lukukausimaksuille Suomessa. Tutkinnonanto-oikeus ei siis vihreistä saa siirtyä maksullisen toiminnan piiriin. Oleellista olisi turvata sujuvat siirtymät avoimista korkeakouluista ja yliopistoista tutkinto-opiskelijoiksi. Nyt näissä on paljon vaihtelevuutta.

Avoimessa opiskelevat nuoret jäävät myös paitsi esimerkiksi opintososiaalisista etuuksista, opiskelijaterveydenhuollosta ja korkeakoulujen tarjoamasta yhteisöstä. Päätavoitteen tulisi siis edelleen olla se, että korkeakoulujen ovet avautuisivat mahdollisimman monelle nuorelle. Hallituksen koulutusasteen korottamiseen varaama kertaluontoinen sadan miljoonan euron summa on auttamattomasti liian vähän, sillä tämä sama raha jakautuu opintosetelikeilun lisäksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen. Jotta korkeakoulujen koulutusaste saataisiin nousemaan yli puoleen ikäluokasta ja tulevaisuudessa siihen 60 prosenttiin eli OECD-maiden kärkeen ja tällä hetkellä olemassa oleva nykyinen hakijasuma saataisiin purettua, tarvittaisiin seuraaville kymmenelle vuodelle noin miljardin panostuksia. Tämä lisäpanostus varmistaisi myös, että korkeakoulutuksen laatu pystyttäisiin pitämään kansainvälisestikin korkeana. Nyt meidän opiskelija-kohtainen rahoitus on jäänyt muiden Pohjoismaiden taa. Eli tässä on nyt kolmelle vuodelle rahoitus, joka käytännössä tarvittaisiin vuosittain.

Osasta korkeakouluista on myös kuulunut huolta siitä, ettei kokeilussa maksettava korjaus, 20 euroa per opintopiste, kata opetuksen eikä ohjauksen todellisia kustannuksia. Eli lisääntyneestä koulutuksesta saattaa valua kuluja korkeakoulujen maksettavaksi muuten. Tämä on tietysti aina riski sille, miten sitä laatua saadaan pidettyä yllä.

Arvoisa puhemies! Haluan kysyä myös, löytävätkö ammatillisen tutkinnon suorittaneet nuoret kokeilun pariin. Jotta Suomen korkeakoulutusastetta saadaan korotettua puoleen ikäluokasta tai korkeammalle, tulee myös ammatillisen koulutuksen tarjota yhtäläinen mahdollisuus korkeakoulutuksen piiriin pääsyyn. Tämä edellyttää lisää ohjausta, kannustusta ja riittävää lähiopetusta myös ammattioppilaitosten puolelle.

Ihmettelen myös sitä, että tässä on rajattu nyt englanninkieliset ja muunkieliset opinnot avoimen korkeakoulun osalta pois kokeilun piiristä ja tämä seteli mahdollistuu ainoastaan suomen- ja ruotsinkielisiin opintoihin. Korkeakoulut ovat kuitenkin panostaneet siihen, että varsin laadukkaita ja hyviä kursseja on tarjolla myös englannin kielellä. En ymmärrä tätä rajausta.

Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitokset, kuten kesäyliopistot, ovat jääneet tässä kokeilussa pahasti sivuun. Opintosetelietuuden käyttö toteutetaan Opin.fi-palvelun kautta, johon vapaan sivistystyön oppilaitoksilla ei ole pääsyä, eikä sitä ole mahdollista myöskään tarjota tämän kokeilun aikataulussa. Mutta kun kokeilu on kolmevuotinen, niin toivoisi, että tässä valiokunta katsoisi, onko mahdollista, että tulevina vuosina vapaan sivistystyön oppilaitokset pääsisivät tähän mukaan.

Vielä viimeisenä nostan aiheen, joka on tämä, että Suomessa 77 prosenttia nuorista pitää välivuotia ennen korkeakoulussa aloittamista. OECD-maissa vastaava keskiarvo on 44 prosenttia. Opintojen aloitusikä on Suomessa keskimäärin 24 vuotta, ja OECD-maiden keskiarvo on 22 ikävuotta. Ensikertalaisikiintiön piti olla tämmöinen toimi, jolla näitä välivuotia ehkäistään, mutta nyt näyttää siltä, että nuoret eivät ota samaansa koulutuspaikkaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2026 vp

aina vastaan, jos ei ole se ensimmäinen suosikki, opintoala, korkeakoulu tai yliopisto, vaan he panttaavat näitä tärkeäksi koettuja ensikertalaispisteitä, jotta voisivat sitten seuraavana vuonna hakea uudestaan. Olemme ehdottaneet, että näitä ensikertalaispisteitä ei menettäisi ensimmäiseen 60 opintopisteeseen mennessä, vaikka ottaisi tällaisen toissijaisen paikan vastaan, eli voisi sitten keskimäärin sellaisen vuoden verran opiskella ja katsoa, olisiko se oma ala mahdollisesti sittenkin se oma toissijainen tai kolmassijainen valinta tai alkaako sitä mahdollisesti viihtymään siellä toisella opiskelupaikkakunnalla. Toivon, että valio-kunta tätä käsitellessään pohtii tätäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

20.11 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Opintosetelikokeilu on osa hallituksen hallitusohjelmaa, jossa pyritään koulutustason nostoon. Tämä on yksi osa tätä toimenpidekonaisuutta. Tavoitteena on se, että se osa opiskelijoista, joka on jäänyt ilman korkeakouluopiskelupaikkaa, voisi käyttää väli vuoden suorittamalla korkeakouluopintoja maksuttomasti, vaikka olisi esimerkiksi osa-aikaisessa työssä. Korkeakoulutuksen saavutettavuus lisääntyisi, ja sosioekonominen tausta ei olisi esteenä opiskelulle.

Vuosittain noin 21 500 uutta ylioppilastutkinnon suorittanutta jää korkeakoulutuksen ulkopuolelle ja eri syistä. Juuri tälle joukolla opintoseteli on tarkoitettu. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita ja korkeakoulutukseen hakeneita mutta ilman opiskelupaikkaa jääneitä on noin 3 250. Myös tämä ryhmä olisi oikeutettu opintoseteliin.

Tämä kokeilu tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden opiskella. Eli tällä voidaan vähentää opiskelijan epävarmuutta ja henkistä kuormitusta, mitä tulee tulevaisuudensuunnitelmiin.

Arvoisa puhemies! Lausuntopalautetta on tullut tietysti seuraavasti: Suhtautuminen oli pääosin positiivista. Koulutuksellinen yhdenvertaisuus nähtiin suurena plussana. Samoin plussana oli mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin ilman ensikertalaisaseman menettämistä. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden tukeminen siirtymisessä opiskelemaan nähtiin kaikkein vaikuttavimpana.

Nuorille opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti verkkokuulemisen opintosetelistä. Tulos oli erittäin positiivinen, ja halukkuutta sen käyttämisestä puollettiin vahvasti. Tämä kokeilu olisi vuoden 2026 elokuusta vuoden 2030 heinäkuun loppuun.

Vielä toteaisin loppuun, että opintosetelin käyttöönotossa on tärkeää, että ohjeet ovat selkeät ja ohjausvastuu on samoin selkeä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.